

Henrik-Riko Held*

Izvorni znanstveni rad

UDK 346.73(497.5)(091)-055.2

DOI: <https://doi.org/10.25234/pv/36489>

Rad primljen: 14. svibnja 2025.

Rad prihvaćen: 17. srpnja 2025.

CESIJA U HRVATSKOJ SUDSKOJ PRAKSI ZA VRIJEME OGZ-A

Sažetak: *Cilj rada jest analiza sudske prakse vezane uz cesiju za vrijeme važenja OGZ-a u hrvatskim krajevima. Predmet analize odluke su pronađene u Hrvatskom državnom arhivu te u publikacijama u kojima su se u tom razdoblju objavljivale odabrane odluke Stola sedmorice kao tadašnjeg najvišeg suda u hrvatskim krajevima. Svrha je doprinijeti potpunijem razumijevanju nekih aspekata primjene OGZ-a u hrvatskim krajevima, posebno uvažavajući dinamiku odnosa između zakonski definirane pravne norme i njezine praktične primjene te problematiku primjene OGZ-a na „periferijama“ države u kojoj je bio donesen (tj. u hrvatskim krajevima nakon prestanka postojanja te države).*

Ključne riječi: *cesija, OGZ, ZOO, Stol sedmorice*

1. UVOD

U radu se analizira dobrovoljna ili ugovorna cesija (ustup tražbine) u sudskoj praksi za vrijeme primjene pravila Općeg građanskog zakonika (OGZ)¹ u hrvatskim krajevima. Riječ je o relativno dugotrajnoj primjeni koja sveukupno obuhvaća više od 150 godina.² Uređenje koje je uveo Zakon o obveznim odnosima iz 1978. g.³ podjednako je uređenju u suvremenom Zakonu

* Dr. sc. Henrik-Riko Held, izvanredni profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb. E-adresa: henrik.riko.held@pravo.unizg.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6217-2655>.

1 U analizi je korišten tekst tog Zakonika na hrvatskom jeziku koji se može pronaći u sljedećim izdanjima: *Obći austrijski građanski zakonik* (Iz c. kr. dvorske i državne štamparije 1853); Adolfo Rušnov, *Tumač obćemu austrijskomu građanskomu zakoniku, knjiga druga* (§§. 531.–1502.) (Tisak i naklada knjižare Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) 1891); Stjepan Posilović (ur.), *Opći austrijski građanski zakonik* (St. Kugli, bez godine izdanja); Mihajlo Vuković, *Pravila građanskih zakonika* (Školska knjiga 1961).

2 U obzir se uzima razdoblje od početka primjene tog Zakonika u nekim hrvatskim krajevima već 1812. g. pa sve do kraja primjene takozvanih pravnih pravila iz OGZ-a što se tiče cesije, tj. donošenja Zakona o obveznim odnosima 1978. g. (Vuković (ur.), *Pravila građanskih zakonika*, V.–VI.); Nikola Gavella, 'Građansko pravo u Hrvatskoj i kontinentalno-europski pravni krug – u povodu 140. obljetnice stupanja na snagu OGZ u Hrvatskoj' (1993) 43, 4 Zbornik PFZ 335., 344.–355.). Petar Klarić, Martin Vedriš, *Gradansko pravo* (Narodne novine 2006) 19.–20.).

3 Službeni list SFRJ, broj 29/1978, 39/1985, 46/1985, 57/1989, Narodne novine, broj 53/1991, 73/1991, 3/1994, 111/1993, 107/1995, 7/1996, 91/1996, 112/1999, 88/2001, 35/2005, čl. 436.–445.

o obveznim odnosima (ZOO).⁴ Pritom postoje određene sadržajne razlike u odnosu na OGZ. Novije uređenje, čije je razdoblje primjene otprilike trostruko kraće (zasad), uvažilo je neka modernija rješenja koja su se pojavila nakon što je OGZ već bio stupio na snagu.⁵

Uređenje iz OGZ-a, međutim, u literaturi nije bilo vrjednovano iz perspektive svojevjremene domaće sudske prakse. Komentari iz vremena primjene OGZ-a u hrvatskim krajevima oslanjali su se uglavnom na austrijsku teoriju, iz koje su se preuzimale i referencije na sudsku praksu najviših sudova tadašnje države u Beču.⁶ U suvremenim analizama cesije uređenje iz OGZ-a razmatra se isključivo kao pozitivno austrijsko uređenje,⁷ što je dakako sasvim opravdano u kontekstu poredbene analize pozitivnih pravnih poredaka. No s obzirom na to da je cesija u hrvatskim krajevima prvi put bila kodificirana u OGZ-u kao legitiman znanstveni pristup opravdana je i analiza domaće sudske prakse vezane uz to uređenje. Riječ je dakle o rasvjetljavanju jednog područja primjene OGZ-a u domaćoj sudskoj praksi u danom razdoblju. U tom kontekstu znanstveno je relevantna dinamika između zakonski definirane pravne norme i njezina praktičnog ostvarenja, kao i problematika primjene OGZ-a na „periferijama“ države u kojoj je taj Zakonik bio donesen (tj. u hrvatskim krajevima nakon prestanka postojanja te države).

S obzirom na problematičnu dostupnost sudskih odluka sustavna analiza sudske prakse za vrijeme važenja pravila iz OGZ-a u hrvatskim krajevima, izazovan je zadatak. Kao potencijalno najrelevantnije mogu se istaknuti odluke Stola sedmorice, najvišeg suda u hrvatskim krajevima od 1862. do 1945. g.^{8,9} One su pohranjene u Hrvatskom državnom arhivu no njihovo je pretraživanje znatno otežano okolnošću da ne postoji iscrpno predmetno ili sadržajno kazalo a odluke su u cijelom fondu poredane kronološki te abecednim redom po prezimenima stranaka. Ondje je stoga pronađena i konzultirana samo nekolicina odluka.¹⁰ No odabrane odluke toga Suda objavljivale su se sve do njegova ukidanja u posebnim publikacijama kao i u *Mjesečniku Pravnčkog društva u Zagrebu*. Sustavnim pretraživanjem tih publikacija u navedenom razdoblju pronađene su i izdvojene relevantne odluke. Metodološki su tako određeni elementi uređenja cesije u sustavu OGZ-a stavljeni u kontekst odgovarajućih sudskih odluka. Prije analize prakse u radu se najprije kratko izlaže povijesni razvoj cesije nakon čega slijedi prikaz temeljenih elemenata uređenja u OGZ-u i ZOO-u.

4 Narodne novine, broj 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018, 126/2021, 114/2022, 156/2022, 145/2023, 155/2023, čl. 80.–89. Vidi: Ivan Tot, 'Poredbenopravni utjecaji na Zakon o obveznim odnosima', u Ivan Tot i Zvonimir Slakoper (ur.), *Hrvatsko obvezno pravo u poredbenopravnom kontekstu. Petnaest godina Zakona o obveznim odnosima* (Sveučilište u Zagrebu – Ekonomski fakultet 2022) 3, 62 i bilj. 266.

5 Temeljita analiza ugovorne cesije u sustavu ZOO-a može se naći u: Hrvoje Markovinović, *Ugovor o cesiji*, doktorski rad (Sveučilište u Zagrebu – Pravni fakultet 2005).

6 Vidi, primjerice: Rušnov (n 1), 769.–784.; Posilović (n 1), 553.–556.

7 Na primjer u: Romana Matanovac Vučković, Matej Trkanjec, 'Notifikacija kao element cesije tražbine' (2016) 5, 2 Zagrebačka pravna revija 165, 171.–178.

8 Izvorno je taj Sud imao nadležnost na području Kraljevine Hrvatske i Slavonije no naknadno je njegova nadležnost bila protegnuta i na Dalmaciju. Detalji se mogu naći u: Dalibor Čepulo, 'Izgradnja modernog hrvatskog sudstva 1848–1918.' (2006) 56, 2–3 Zbornik PFZ 325.; Hodimir Sirotković, 'Pravosudne strukture u hrvatskim zemljama od 1918. do 1945. godine' (1991) 1, 32 Via 17.

9 Navedeno vremensko razdoblje dakle uže je od razdoblja primjene pravila OGZ-a u hrvatskim krajevima. No sudska praksa prije 1862. i nakon 1945. g. nažalost je nedostupna. Odluke iz navedenih osamdesetak godina vjerojatno su dovoljno reprezentativne.

10 U fondu *HR-HDA-394 Stol sedmorice* nalazi se knjiga s kratkim sadržajnim kazalom za vrlo ograničeno razdoblje u kojoj se vezano uz cesiju mogu naći vrlo kratka objašnjenja ukupno deset odluka različitih sudova (*HR-HDA-394 Stol sedmorice*, knjiga 2, str. 7.). Uspio sam pronaći samo jednu cjelovitu odluku vezanu uz cesiju iz 1898. g. (*HR-HDA-394 Stol sedmorice*, kutija 40).

2. UKRATKO O POVIJESNOM RAZVOJU CESIJE

Predmet analize u ovom radu jest dobrovoljna ili ugovorna cesija, koja se najopćenitije može definirati kao ugovorni prijenos tražbine (dužnik se naziva *debitor cessus* ili kraće samo *cessus*) sa starog (lat. *cedens* ili *cedent*) na novog vjerovnika (lat. *cessionarius* ili *cesionar*).¹¹ U širem smislu cesija je, kao i nebrojeni drugi instituti privatnog prava, vezana uz rimsko pravo i rimsku pravnu tradiciju. No moderni koncept prema kojemu je tražbina načelno slobodno prenosiv predmet pravnog prometa u osnovi je zapravo bio vrlo stran antičkom rimskom pravu. Rimsko shvaćanje načina nastanka obveze i njezinih učinaka dovelo je do gotovo neslomljive osobne veze između vjerovnika i dužnika.¹² No potrebe prometa dovele su do određenih posrednih načina efektivnih postizanja učinaka cesije. Tako bi, primjerice, nakon dogovora o namjeri ustupa tražbine vjerovnik jednostavno uputio dužnika da se obveže novom vjerovniku, što je zapravo dovelo do prestanka jedne i nastanka nove obveze.¹³ Nedostatci takva prijenosa tražbine (posebno npr. nužnost sudjelovanja dužnika i prestanak založnog prava i drugih oblika osiguranja koji su postojali uz izvornu tražbinu), doveli su do uvođenja cesije preko zastupanja u postupku. Cedent bi tako imenovao cesionara kao svojeg zastupnika u parnici (*cognitor* ili *procurator in rem suam*)¹⁴ te bi ga ovlastio na podizanje tužbe protiv tuženika i zadržavanje iznosa koji on bude osuđen platiti.¹⁵ No i ovdje je postojao važan nedostatak jer je cedent i nakon ovakve operacije nominalno ostajao jedini pravi vjerovnik pa je teoretski mogao primiti isplatu, otpustiti dug ili onemogućiti ostvarenje cesije ako bi umro prije litiskontestacije.¹⁶ Radi zaobilazjenja tog problema uvedena je tužba cesionara nevezana uz zastupanje (*actio utilis*).¹⁷ U Justinijanovoj kodifikaciji *actio utilis* dopuštala se kad god bi stranke imale namjeru ustupa tražbine, a dužnik koji je znao za cesiju mogao je prigovorom zaustaviti tužbu cedenta na ispunjenje. Ako bi cesionar obavijestio dužnika o cesiji (*denuntiatio*), on više nije mogao valjano ispuniti dug vjerovniku.¹⁸

U svojem razvijenom obliku, dakle, cesija je u rimskom pravu proizvodila određene pravne učinke usporedive sa suvremenim konceptualnim okvirom tog pravnog odnosa. Tako je ugovor o cesiji imao pravni učinak prema dužniku ako je on nekako saznao za cesiju, a nakon denuncijacije više uopće nije mogao ispuniti dug cedentu. Cesionar je tražbinu stjecao zajedno sa

11 Klarić, Vedriš (n 2), 445.; Markovinović, (n 5), 6–8 (s iscrpnim uputama na daljnju literaturu). Drugi oblici cesije (zakonska, nužna) nisu predmet analize u ovom radu.

12 Detalji u: Max Kaser, *Das römische Privatrecht 1: das altrömische, das vorklassische und klassische Recht* (C. H. Beck 1971) 222.–223., 652.–653. Vidi i: Constantin Willems, 'Schulderneuerung (*novatio*) und Anweisung (*delegatio*)', u Ulrike Babusiaux *et al.* (ur.), *Handbuch des Römischen Privatrechts*, sv. 2 (Mohr Siebeck 2023) 1988, 2006.

13 Kaser, *ibid.*, 653.; Reinhard Zimmerman, *The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Tradition* (OUP 1996) 60.

14 Ukratko, *cognitor* je bio zastupnik imenovan prema starijem i formalnijem postupku, a *procurator* je svoju ovlast crpio iz obična neformalnog ugovora o nalogu (detalji u: Max Kaser, Karl Hackl, *Das römische Zivilprozessrecht* (C. H. Beck 1996) 210.–216.). Iscrpno o korištenju tih oblika zastupanja za cesiju u: Wulf-Dieter Gehrich, *Kognitur und Prokurator in rem suam als Sessionsformen des klassischen römischen Rechts* (Otto Schwarz & Co 1963).

15 Kaser (n 12), 653.; Zimmerman, *The Law of Obligations*, 60.–61.; Antonio Guarino, *Diritto privato romano* (Jovene 2001) 818.

16 Kaser (n 12) 653.; Zimmerman (n 13) 61.; Guarino (n 15), 818. Više o litiskontestaciji u: Kaser; Hackl, *ibid.*, 490.–491.

17 Kaser (n 12), 654.; Zimmerman (n 13), 62.; Guarino (n 15), 818.–819.

18 Max Kaser, *Das römische Privatrecht 2: die nachklassischen Entwicklungen* (C. H. Beck 1975) 452.–453.; Zimmerman (n 13), 62.–63.; Guarino (n 13), 819.

svim sporednim pravima (npr. jamstvom, založnim pravom i sl.). Cedent je u načelu odgovarao za veritet (tj. postojanje) cedirane tražbine ali ne i za njezin bonitet, tj. naplativost.¹⁹

Relevantnost elemenata rimskoga uređenja u kontekstu suvremene cesije dakako nije slučajna. Uređenje cesije iz Justinijanove kodifikacije bilo je predmet obrade i recepcije u europskom srednjovjekovlju i novovjekovlju, tj. onomu što se uobičajeno naziva *ius commune*.²⁰ Konceptualna ograničenja rimskog shvaćanja cesije bila su na određeni način zadržana,²¹ a moglo bi se reći da su načelnoj vezanosti obveze uz stranke i doktrinarnoj nesklonosti njezinu prenošenju bile dodane i tipično srednjovjekovne asocijacije. Tako se navodilo da su obveze sadržane „u kostima“ stranaka (*nomina ossibus inhaerent*) i da se ne mogu odvojiti od osobe vjerovnika na isti način kao što živom čovjeku nije moguće razdvojiti dušu od tijela (osim, dakle, prestankom obveze u prvom slučaju i smrću čovjeka u drugom).²² Ipak su se, očito zbog potreba u prometu kao i u rimskom pravu, u praksi pronašli određeni zaobilazni načini prijenosa tražbine. Tako se u razvijenu srednjem vijeku u okružju rastuće notarske pisane pravne kulture tražbina mogla ustupiti prijenosom isprave kojom je bila zasnovana, uz sastavljanje dodatne isprave kojom se dokumentirao sam ustup.²³ No u doktrini nesklonost mogućnosti prijenosa tražbine zadržala se sve do utjecaja humanista i prirodnopravne škole u 17. i 18. st., kad se tražbina počela sve više poimati kao sasvim legitiman predmet pravnog prometa.²⁴ Taj razvoj bio je kompletiran tijekom 19. st., koje je bilo ključno za oblikovanje cesije kakvu poznajemo danas.²⁵

Na temelju tog razvoja prve su kodifikacije privatnog prava sadržavale pravila o cesiji.²⁶ No postojale su određene razlike u nekim elementima uređenja. Tako je, primjerice, u njemačkom građanskom zakoniku izvorno bio zauzet stav kako se ugovorom o cesiji tražbina prenosi na cesionara bez potrebe za denuncijacijom (obavještavanjem dužnika). Navedeni pristup bio je zauzet u njemačkoj pandektističkoj školi sredinom 19. st., dok su neki stariji građanski zakonici imali drukčiji pristup. Tako se u francuskom građanskom zakoniku za valjanost cesije zahtijevalo znanje dužnika te je prema francuskom pravu i danas u tom kontekstu potrebna formalna, sudska denuncijacija (*signification*).²⁷ No i uređenjima poput njemačkog dužnik u dobroj vjeri zaštićen je na način da se može osloboditi obveze plaćanjem cedentu dok ne sazna za ustupanje.²⁸ U njemačkom je pravu prihvaćena načelna neformalnost ugovora o cesiji, dok

19 Vidi, primjerice, izlaganje o cesiji u: Marijan Horvat, Marko Petrak, *Rimsko pravo* (Pravni fakultet u Zagrebu 2022) 278.; cf. i opće prikaze rimske cesije u literaturi citiranoj u bilješkama 15.–18.

20 Najpotpunije analize tog razvoja mogu se naći u: Christian Hattenhauer, '§§ 398.–413. Übertragung einer Forderung' u Mathias Schmoeckel et al. (ur.), *Historisch-kritischer Kommentar zum BGB*, sv. 2 (Mohr Siebeck 2007) 2290., 2299.–2316. te iscrpnije u: Klaus Luig, *Zur Geschichte der Zessionslehre* (Böhlau 1966).

21 Zimmerman (n 13) 63.; Hattenhauer, *ibid.*, 2299.

22 Zimmerman (n 13), 58.

23 Detalji u: Henrik-Riko Held, 'Cessio in the documents of Thomasinus de Savere, *notarius iuratus* and *scriba communis* in Dubrovnik 1277–1286' (2021) 9, 1 *Rivista dell'Istituto di Storia dell'Europa Mediterranea* 109 (općeniti razvoj u srednjem vijeku u kontekstu notarskih formulara na str. 112.–121., a specifična analiza dubrovačkog prava krajem 13. st. na str. 124.–135.).

24 Luig (n 20), 16.–46.; Hattenhauer (n 20), 2302.–2308.

25 Luig, *ibid.*, 47.–141.; Zimmerman (n 13), 64.–67.; Hattenhauer, *ibid.*, 2308.–2316. te iscrpno u: Bruno Huwiler, *Der Begriff der Zession in der Gesetzgebung seit dem Vernunftrecht* (Schulthess (1975)).

26 Pregled razvoja i uređenja u najvažnijim europskim kodifikacijama i pravnim poretcima može se naći u: Filippo Ranieri, *Europäisches Obligationenrecht: Ein Handbuch mit Texten und Materialien* (Springer 2009) 1183.–1248.

27 Ranieri, *ibid.*, 1184.–1186.

28 *Ibidem*, 1220.–1221.

se recimo u švicarskom pravu zahtijeva pisana forma.²⁹ Osnovne crte uređenja cesije u OGZ-u iznose se u tekstu koji slijedi (u referiranju na odgovarajuće odredbe ZOO-a).

3. KODIFICIRANA CESIJA U HRVATSKIM KRAJEVIMA: OGZ I ZOO

Cesija je u OGZ-u (bila) uređena u §§ 1392.–1399.³⁰ U § 1392. cesija (kao primarni termin koristi se izraz „ustup”) definirana je kao konsenzualni ugovor koji nastaje kad se stranke suglase o prijenosu tražbine te se navodi da taj ugovor može biti naplatan ili besplatan. Sljedeći paragraf određuje koja se prava mogu ustupiti: sva ona koja su i inače otuđiva (osim, dakle, strogo osobnih). Vrijednosni papiri na donositelja („zadužnice, izdane na donosnika”) ustupaju se, navodi odredba, predajom posjeda isprave. Sljedeća tri paragrafa posvećena su pravnom učinku cesije. Tako se najprije navodi kako cesionar stječe sva ista prava koja je imao cedent (§ 1394.). Cesija je u OGZ-u koncipirana kao ugovor između cedenta i cesionara u čijem sklapanju ne sudjeluje dužnik (cesus), no svejedno se u § 1395. naglašava da dužnik ima pravo platiti prvom vjerovniku „dok mu ne bude poznat primalac” (tj. cesionar). Naravno, ta mogućnost prestaje kad dužnik sazna za cesiju (tj. „kad mu bude doglašen ustupovnik” prema § 1396.). U posljednja tri paragrafa uređena je odgovornost cedenta za tražbinu. Ako je cesija naplatna, cedent odgovara za istinitost i naplativost tražbine (u okvirima iznosa koji je primio kao naplatu), a kod besplatne cesije ne postoji odgovornost (§ 1397.). No odgovornost za naplativost ne postoji ako je cesionar mogao iz javnih knjiga saznati za nenaplativost tražbine, ili ako je naplativost postojala u vrijeme cesije ali je naknadno prestala slučajno ili krivnjom cesionara (§ 1398.). U § 1399. navedene su okolnosti u kojima će se smatrati da postoji krivnja cesionara za prestanak naplativosti, npr. propuštanje traženja isplate nakon roka ili neke vrste osiguranja za isplatu, propuštanje traženja sudske ovrhe itd.

Cesija je u ZOO-u uređena u čl. 80.–89.³¹ U bitnomu, također je i ovdje koncipirana kao prijenos otuđive tražbine između cedenta i cesionara, kod kojega je pristanak dužnika potreban jedino ako je to određeno ugovorom između vjerovnika i dužnika (čl. 80.). Cesionar zajedno s tražbinom stječe i sva sporedna prava, iako založenu stvar može steći jedino ako se s time suglasi zalagodavac (čl. 81.) te ima sva prava koja je imao i cedent (čl. 84.). Izrijekom je propisana obveza upravo cedenta da obavijesti dužnika o cesiji, ali njegovo ispunjenje cedentu prije obavijesti valjano je jedino ako on nije znao za ustupanje (čl. 82.). Javljanje o cesiji je relevantno i za utvrđivanje reda prvenstva pri višestrukome ustupanju (čl. 83.). ZOO izrijekom propisuje obvezu predaje isprava o dugu i drugih dokaza cesionaru, kao i potvrdu o ustupanju ako bi on to zatražio (čl. 85.). ZOO propisuje odgovornost cedenta za postojanje tražbine kod naplatne cesije (čl. 86.). Odgovornost za naplativost, pak, postoji samo ako je bila ugovorena te ponovno samo do visine iznosa koji je bio primljen od cesionara (čl. 87.). U čl. 88. i 89.

29 *Ibidem*, 1209.–1210.

30 Ovdje se dakle analizira tekst tog Zakonika koji je važio u hrvatskim krajevima, na temelju onodobnih izdanja zakonskih tekstova i komentara (ponajprije: Rušnov (n 1), 769.–784 i Posilović (n 1), 553.–556.). Za pozitivno austrijsko uređenje i komentar (naknadno je dodan još § 1396.a, a cesija je dodatno uređena i nekim drugim propisima) vidi: Helmut Koziol *et al.* (ur.), *ABGB Kommentar* (Springer 2010) 1651.–1670.; Rudolf Welsler, Brigitta Zöchling-Jud (ur.), *Grundriss des bürgerlichen Rechts*, sv. 2 (Manz 2015) 133.–149.

31 Općenito o tom uređenju u: Klarić, Vedriš (n 2) 444.–448. te iscrpno u: Markovinović (n 5).

ZOO-a uređeni su neki posebni oblici ustupanja tražbine (ustupanje umjesto ili radi ispunjenja te ustupanje radi osiguranja).

Između uređenja OGZ-a i ZOO-a postoje određene sličnosti i razlike. U dijelu bitnom za ovu analizu, cesija je u oba slučaja načelno neformalni i konsenzualni ugovor. No oba normativna sustava spominju određene slučajeve potreba prijenosa isprava povezanih s tražbinom koja se ustupa ili samom cesijom. Dužnik je u oba sustava načelno „izvan” ugovora o cesiji, no ZOO specifično traži od cedenta da ga obavijesti o ustupu dok je OGZ ostavio širu mogućnost saznavanja na bilo koji način. No s druge strane je i ZOO onemogućio valjanu isplatu cedentu nakon što dužnik sazna za cesiju i na neki drugi način. Naposljetku, u literaturi se navodi kako OGZ spada među zakonike kod kojih je cesija kauzalan pravni posao dok je u sustavu ZOO-a riječ o apstraktnoj cesiji.³²

4. NEKA BITNA PITANJA U HRVATSKOJ SUDSKOJ PRAKSI ZA VRIJEME OGZ-A

4.1. UVODNE NAPOMENE

U ovom dijelu rada analiziraju se odabrani elementi uređenja cesije za vrijeme važenja pravila iz OGZ-a u hrvatskim krajevima. Pregledane su odluke u zbirka odluka iz relevantnog razdoblja (*Rješidbe kraljevskog Stola sedmorice kao vrhovnog sudišta u građansko-pravnim predmetima*, *Rješenja Stola sedmorice*, *Zbirka rješidaba Stola sedmorice*)³³ te većina brojeva časopisa *Mjesečnik Pravničkog društva u Zagrebu*.³⁴ Uz to, konzultirana je i nekolicina pronađenih odluka u Hrvatskom državnom arhivu.³⁵ Temeljni metodološki pristup bio je uzeti određene elemente normativne strukture cesije iz OGZ-a te istražiti na koji su način bili primjenjivani u domaćoj sudskoj praksi. Pritom su odabrane odluke koje su se doticale određenih bitnih aspekata uređenja cesije ili je pak bila riječ o nekim spornim pitanjima u praksi.

Tako su analizirane odluke u kojima se problematizirala mogućnost cediranja tražbine u različitim fazama postupaka u kojima se odlučivalo o tražbini ili o njezinoj ovrsi. Takva praksa očito je bila izazovna za sudove u kontekstu primjene OGZ-a, no pritom je zanimljiva okol-

32 Ranieri (n 26) 1217.–1220.; Markovinović (n 5), 26.–52.

33 Konkretno, riječ je o sljedećim publikacijama: Ernesto Čimić (ur.), *Rješidbe kraljevskog Stola sedmorice kao vrhovnog sudišta u građansko-pravnim predmetima*, rješidbe broj 1-725 (Tisak i naklada knjižare L. Hartmana (St. Kugli 1913); Ernesto Čimić (ur.), *Rješidbe kraljevskog Stola sedmorice kao vrhovnog sudišta u građansko-pravnim predmetima*, rješidbe broj 726-1260 (Tisak i naklada knjižare L. Hartmana (St. Kugli 1917); Aleksa Vragović (ur.), *Zbirka rješidaba kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Stola sedmorice kao vrhovnoga suda u građansko-pravnim predmetima*, svezak I. (rješidba br. 1-532) (Tisak i naklada „Tipografije“ 1927); Aleksa Vragović, Ljubo Milanović, *Rješenja Stola sedmorice i Stola sedmorice (Odjeljenje B) u građansko-pravnim stvarima*, sveska I. (rješenja br. 1-312) (Tisak Jugoslovenske štampe d. d. 1935); Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice u građansko-pravnim stvarima*, svezak I. (rješidbe broj 1-503) (Tisak i naklada „Tipografija“ 1939); Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice o građanskim pravnim stvarima*, svezak II. (rješidbe broj 504-1031) (Hrvatska književna naklada 1940); Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice o građanskim pravnim stvarima*, svezak III. (rješidbe broj 1032-1545) (Hrvatska književna naklada 1941).

34 Časopis je izlazio od 1875. do 1945. g. Pregledana je većina, što u tiskanom što u digitalnom obliku, a zbog nedostupnosti iz analize su izostala sljedeća godišta: 30, 31, 32, 35 br. 1, 39 br. 1, 40 br. 1, 41 br. 2, 42 br. 2, 43, 45, 46, 43.

35 Fond HR-HDA-394 *Stol sedmorice* (vidi bilješku 10).

nost da se u ranijim fazama razvoja rimskog prava cesija poduzimala upravo tijekom postupka. U kontekstu općeg uređenja cesije u velikim europskim kodifikacijama jedno od temeljnih pitanja jest relevantnost obavještanja dužnika o cesiji (ili njegovo znanje o njoj) za samu valjanost ugovora. U OGZ-u je zauzet stav prema kojemu je ugovor o cesiji između cedenta i cesionara valjan bez obzira na notifikaciju dužniku ili njegovo saznanje o cesiji, iako njegovo znanje može imati učinka na valjanost ispunjenja cedentu ili cesionaru. No ipak su se u našoj praksi javili određeni atipični slučajevi u kojima se tražilo određeno sudjelovanje dužnika u cesiji, pa su i oni bili predmet analize.

Nadalje, analizirane su i odluke koje su se doticale problema forme ugovora o cesiji. Naime, iako je ugovor o cesiji u sustavu OGZ-a načelno neformalan ipak je postojalo više situacija u kojima se javljala pisana forma, koja je čini se bila široko zastupljena iako to nominalno nije bila pretpostavka valjanosti tog ugovora. Slično tomu za cesiju u OGZ-u u načelu nije se tražio nikakav poseban način stjecanja (modus), no ponovno su u praksi pronađeni slučajevi u kojima je modus kod cesije određenih prava ipak bio prisutan. Sve u svemu, analizirani su slučajevi koji svjedoče o pristupu kojeg su tadašnji sudovi i stranke imali prema nekim temeljnim elementima uređenja cesije te prema općem načinu funkcioniranja tog ugovora.

4.2. CESIJA TIJEKOM POSTUPKA

U pregledu povijesnog razvoja cesije spomenuto je antičko rimsko pravo, gdje se izvorno tražbina ustupala interveniranjem u sudski postupak, i to na način da bi cesionar tijekom postupka supstancijalno preuzeo položaj cedenta, tj. bio bi ovlašten zastupati ga i preuzeti iznos na koji bi dužnik eventualno bio osuđen. U OGZ-u je postojalo sasvim drukčije uređenje, samo po sebi ničim vezano uz postupak ostvarivanja prava koje se ustupa. No u analiziranoj sudskoj praksi zabilježeno je više slučajeva cesije tijekom postupka. Stoga u kontekstu razmatranja privatnopravnih instituta u romanističkom ključu, tj. unutar konceptualne matrice rimskog prava i rimske pravne tradicije (što je temeljna perspektiva ovog rada), možda vrijedi već na samom početku razmatranja sudske prakse obratiti pozornost i na njih.

Tako je u jednom slučaju iz 1911. g. tijekom parnice tužitelj uputio dopis sudu obavještavajući ga o ustupu tražbine, uz molbu da se o tomu obavijesti dužnik te da se na buduće ročište pozove cesionar.³⁶ Nakon što je prvostupanjski sud (Sudbeni stol u Zagrebu) prihvatio navedenu molbu, stvar je zapela na Banskom stolu koji je među ostalim problematizirao ovlasti tužiteljeva zastupnika u parnici za cesiju, tvrdeći da je prema OGZ-u za nju potrebna posebna a ne opća punomoć. No Stol sedmorice prihvatio je shvaćanje prvostupanjskog suda: naglasio je okolnost da je o ustupu obaviještena protustranka (tj. dužnik ili cesus) te da se o valjanosti i dopustivosti cesije može i treba raspravljati i odlučivati u parnici koju je već pokrenuo cedent. U slučajevima cesije tijekom postupka, dakle, znatno je bio poboljšán položaj dužnika:

36 Predmet je najprije bio pred Sudbenim stolom u Zagrebu gdje je donesena odluka br. 42.577. gr. od 18. prosinca 1911. g., a zatim su u povodu pravnih lijekova donesene sljedeće odluke: rješidba br. 1492. od 24. siječnja 1912. g. na Banskom stolu te rješidba br. 2033. od 12. travnja 1912. g. na Stolu sedmorice (preuzeto iz: Ernesto Čimić (ur.), *Rješidbe kraljevskog Stola sedmorice kao vrhovnog sudišta u građansko-pravnim predmetima, rješidbe broj 1-725* (Tisak i naklada knjižare L. Hartmana (St. Kugli) 1913), rješidbe br. 390, str. 388.). Navedene odluke malo su opširnije dokumentirane u: *Mjesečnik Pravičnoga društva u Zagrebu* (1912) 38/2, 68.–69.

Sud je ovdje dopustio ustup tražbine tijekom postupka dijelom to opravdavši okolnošću da je dužniku bio dojavljen. U tom je smislu upravo kod cesije tijekom postupka bila razriješena nedorečenost odredbe § 1396. OGZ-a, kod koje se ne definira tko točno treba obavijestiti dužnika o cesiji već se vezano uz njegovu obvezu ispunjenja cesionaru kao relevantna jedino ističe okolnost da mu je bilo javljeno („čim je dužniku doglašen ustupovnik“).

U jednom drugom predmetu iz 1907. g. sudovi su bili izrijeком potvrdili da je ustup tijekom parnice načelno moguć i u kontekstu odgovarajuće procesnopravne regulative.^{37,38} U tom je slučaju cedent izrijeком bio ovlastio cesionare i za nastavak parnice.³⁹ No s druge strane, ako bi došlo samo do materijalnopravnog ustupa tražbine bez izričita dopuštenja cedenta da cesionar stupi u postupak umjesto njega, cesionar nije mogao nastaviti postupak.⁴⁰ Sudovi su se 1918. g. dotaknuli i problematike ovrhe cedirane tražbine. Ako bi presuda već bila donesena te bi cesija ustupila nakon toga, cesionar nije trebao ponovno pokretati parnicu već je na temelju cesije imao pravo pokrenuti ovrhu. Drugim riječima, prijenos svih prava vezanih uz tražbinu koji je propisivao § 1394. OGZ-a odnosio se i na pravo pokretanja ovrhe u kontekstu ustupa tražbine o kojoj je već odlučeno.⁴¹

Okolnost da je u sustavu OGZ-a bila moguća cesija tijekom postupka nije neposredno poveziva s rimskom cesijom tražbine u postupku, koja je svojevremeno zapravo bila jedini način efektivnog prijenosa tražbine sa starog na novog vjerovnika. Uređenje cesije u OGZ-u vremenski je previše udaljeno od antičkog rimskog prava te je konceptualno oblikovano na sasvim drugim temeljima. U tom je smislu riječ o povijesnoj slučajnosti. No može se primijetiti kako je izvorni rimski oblik prijenosa tražbine nastao te se razvio u okvirima postupka ostvarenja te iste tražbine, a da je u okvirima OGZ-a ostalo barem moguće napraviti istu ili sličnu stvar. To je možda pokazatelj funkcionalne prikladnosti postupka za cesiju, barem iz perspektive stranaka.

4.3. SUDJELOVANJE CESUSA U UGOVORU O CESIJI

Cesija je u sustavu OGZ-a ugovor između cedenta i cesionara za čiju valjanost nije potrebno sudjelovanje dužnika ili cesusa, ili čak njegovo znanje o cesiji (iako to znanje može imati učinak na valjanost njegova ispunjenja). No u specifičnim okolnostima određenih slučajeva ipak se

37 Najprije je bila donesena odluka br. 9154 gr. od 24. kolovoza 1907. g. na kotarskom sudu u N. G. (vjerojatno Nova Gradiška, u odluci nije precizirano) te se dalje odlučivalo na Banskome stolu (rješidba br. 24.167 od 17. listopada 1907. g.) i Stolu sedmorice (rješidba br. 4713 od 10. siječnja 1908. g.). Odluke su preuzete iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1908) 34/5, 432.–433.

38 U procesnopravnom smislu problematična je bila izmjena tužbenog zahtjeva, vezana uz § 18. tada važećeg Građanskog parbenog postupnika. O tomu u: Dragutin Čupović, *Gradanski parbeni postupnik* (ABC društvo hrvatskih sveučilištaraca za pouku nepismenih 1915) 336.–342.

39 To strukturalno podsjeća na prethodno izloženo uređenje cesije u antičkom rimskom pravu gdje bi cedent ovlastio cesionara na sudjelovanje u parnici.

40 Presuda Sreskog suda I. u Zagrebu P 3113/9-37 od 19. veljače 1937. g., zaključak Okružnog suda u Zagrebu Pl 636/38 od 2. ožujka 1938. g., zaključak Stola sedmorice Rek 570/1-38 od 12. svibnja 1938. g. (preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice o građanskim pravnim stvarima, svezak II. (rješidbe broj 504-1031)* (Hrvatska književna naklada 1940) rješidba br. 755, str. 445.–446.).

41 Osuda Kotarskog suda u Županji br. 2600 gr. od 30. lipnja 1917. g., osuda Banskog stola br. 14160 od 25. listopada 1917. g., rješidba Stola sedmorice br. 407. od 28. veljače 1918. g. (preuzeto iz: Aleksa Vragović (ur.), *Zbirka rješidaba kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Stola sedmorice kao vrhovnoga suda u građansko-pravnim predmetima, svezak I. (rješidba br. 1-532)* (Tisak i naklada „Tipografije“ 1927) rješidbe br. 129, str. 180.).

javila potreba njegova sudjelovanja. Tako su, primjerice, kod cesije tijekom postupka odgovarajuća procesna pravila tražila suglasnost tuženika (cesusa) prije nego što cesionar nastavi parnicu. Cesija je i bez toga svejedno bila u materijalnopravnom smislu kompletna i valjana, no ako je cesionar htio nastaviti parnicu koju je cedent već bio započeo, s tim se trebao suglasiti i tuženik.⁴² No u nekim je drugim slučajevima sama cesija, unatoč načelnom stavu OGZ-a, ipak ovisila o sudjelovanju cesusa.

Tako je u jednom slučaju iz 1909. g. najmoprimac pokušao na temelju odredbi o cesiji ustupiti svoje „pravo najamno“ te zatim taj ustup i uknjižiti.⁴³ Kotarski sud u Crikvenici dopustio je navedeni ustup i uknjižbu, no Banski stol i Stol sedmorice zauzeli su suprotni stav. Viši sudovi zaključili su da cesija „prava najamnoga“ nije način prestanka ugovora o najmu prema odgovarajućim odredbama, a da eventualni podnajam ionako stvara odnos samo između najmoprimca i podnajmoprimca, osim ako bi najmodavac „pristupio takovu utanačenju“. Vjerojatno je na temelju ovog posljednjeg u zbirci odluka Stola sedmorice kod navedenih rješidbi bio naveden sljedeći zaključak: „Ustup prava najamnoga nije moguć bez pristupa najmodavčeva, niti je na temelju ustupnice bez pristupa najmodavčeva dopuštena uknjižba prava najamnoga.“⁴⁴ Tako se može vidjeti da su tadašnji sudovi u okviru odredbi o cesiji svrstavali ono što bi se danas smatralo prijenosom ugovora, i što je zasebno regulirano u odredbama čl. 127.–129. ZOO-a. No u načelu su dakle na temelju odredbi o cesiji dopustili ustup „prava najamnoga“ od najmoprimca kao cedenta na neku treću osobu kao cesionara, ako bi se s tim suglasio (tj. ako bi „pristupio“) najmodavac. U tom konkretnom slučaju najmodavac je zapravo cesus, a traženjem njegova sudjelovanja u cesiji sudovi su napravili otklon od temeljnog pravila iz § 1392. OGZ-a prema kojemu je za cesiju potreban ugovor cedenta i cesionara u kojemu cesus u načelu ni na koji način ne treba sudjelovati.

Slično tomu, u jednom drugom slučaju iz 1935. g. Stol sedmorice zauzeo je načelni stav da se bez suglasnosti suugovaratelja ustupiti mogu samo prava, dok je njegova suglasnost nužna ako bi se zajedno s pravima cedirale i obveze.⁴⁵ Drugim riječima, ponovno u određenim okolnostima za cesiju nije bio dovoljan samo ugovor između cedenta i cesionara, već se tražilo i sudjelovanje cesusa. Kao i u prethodnom primjeru, te okolnosti bile su dovoljno specifične da se iz suvremene perspektive možemo pitati je li uopće riječ o „pravo“ cesiji. Ovdje je tako bila riječ o ugovoru kojim se jedna osoba obvezala dostaviti određen broj granitnih kocki drugoj osobi pa je nakon ispunjenja dijela svoje obveze pokušala ustupiti svoje pravo (točnije, preneti svoj pravni položaj) na neku drugu osobu. Sudovi su u tom slučaju zaista i razmatrali primjenu nekih drugih instituta, poput upute (asignacije) i prešutnog sklapanja ugovora. No Stol sedmorice naposljetku je među ostalim apostrofirao § 1393. OGZ-a te ga rastumačio na način da je na njegovu temelju moguće cedirati samo prava a ne i obveze. Iz toga se argumentom a

42 Riječ je o već spomenutim odlukama iz 1937. i 1938. g. u bilješki 32.

43 Predmet je najprije bio na kotarskom sudu u Crikvenici gdje je odluka bila donesena 30. srpnja 1909. g. (rješidba br. 1105), zatim se u povodu žalbi odlučivalo na Banskom stolu 21. listopada 1909. g. (rješidba br. 25.501) te naposljetku pred Stolom sedmorice 30. prosinca 1909. g. (rješidba br. 5376).

44 Ernesto Čimić (ur.), *Rješidbe kraljevskog Stola sedmorice kao vrhovnog sudišta u građansko-pravnim predmetima, rješidbe broj 1-725* (Tisak i naklada knjižare L. Hartmana (St. Kugli) 1913), rješidbe br. 135, str. 129.

45 Osuda Stola sedmorice od 4. travnja 1935. g., Rev 332/1-1935., vezana uz osudu Apelacijskog suda u Zagrebu od 4. listopada 1933. g., Pl 8358/1-1933 i osudu Sreskog suda u Zemunu od 18. veljače 1933. g. br. 3496 gr. Preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice u građansko-pravnim stvarima, svezak I. (rješidbe broj 1-503)* (Tisak i naklada „Tipografija“ 1939), rješidbe br. 150, str. 287.–288.

contrario može zaključiti da je prema stajalištu Suda kod cediranja prava *i obveza* bilo nužno sudjelovanje cesusa. U tom smislu sudovi su u određenim slučajevima očito bili spremni zaobilaziti, ili barem prilagođavati, načelno shvaćanje cesije iz OGZ-a prema kojemu za valjan ustup nije potrebno sudjelovanje cesusa. Drugim riječima, zadano uređenje cesije na normativnoj razini moglo se značajno prilagoditi potrebama i shvaćanjima prakse.

4.4. PISANA FORMA CESIJE

Cesija je u sustavu OGZ-a načelno neformalan ugovor te se pisana forma tražila samo u slučajevima ustupa tražbina za čiji je sam nastanak ona inače bila potrebna.⁴⁶ Tako je u sustavu OGZ-a pisana forma bila nužna ako su je stranke kao takvu odredile (§ 884. OGZ-a) ili se posebno tražila npr. kod sklapanja darovanja za slučaj smrti (§ 954. OGZ-a) i ugovora o ortaštvu (§ 1178. OGZ-a).⁴⁷ U slučajevima cesije tražbine iz takvih ugovora, dakle, bila je potrebna pisana forma.

Poslovi koji su se odnosili na nekretnine također su mogli biti u usmenom obliku,⁴⁸ no tada je postojala obveza prodavatelja izdati tabularnu ispravu radi odgovarajućeg upisa u zemljišne knjige, što je dakako bilo bitno i u kontekstu cesije prava koje se odnosi na nekretninu.⁴⁹ Postojali su i posebni zakoni koji su određivali formu za ugovore među određenim osobama ili ugovore određena sadržaja, pa je to imalo odraza i na ugovore o cesiji. Tako se prema Zakonu o javnim bilježnicima iz 1930. g.⁵⁰ tražila forma javnobilježničkog akta za ugovore između bračnih drugova (§ 52. spomenutog Zakona). Iako cesija nije izrijekom navedena u toj odredbi, teorija je naplatni ugovor o cesiji izrijekom podvrgnula pod tu odredbu pozvavši se pritom na sudsku praksu najviših sudova u Beču.⁵¹ Ista praksa potvrđena je i na hrvatskim sudovima.^{52,53}

46 Rušnov (n 1), 770.

47 O tomu iscrpnije u: *ibid.*, 335.–337.

48 *Ibid.*, 337.

49 Tako se u jednom slučaju iz 1938. g. razvila polemika oko pitanja je li kod cesije kupčeve tražbine iz kupoprodaje nekretnine cesionar ovlašten od cesusa (prodavatelja iz prvog ugovora) tražiti izdavanje tabularne isprave ili ne. O tomu piše sudac Apelacijskog suda u Zagrebu Miroslav Šantek (*Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1938) 64/9, 427.–430.), referirajući se na sljedeće odluke: osuda Okružnog suda u Petrinji br. Po. 4/36 od 20. travnja 1937. g., osuda Apelacijskog suda u Zagrebu br. Pl. 4362/37-2 od 3. studenoga 1937. g., rješidba Stola sedmorice br. Rev. 137/1-38 od 10. veljače 1938. g.

50 Franjo Žilić, Miroslav Šantek (ur.), *Zakon o javnim bilježnicima, s tumačem i sudskim rješidbama* (Tisak i naklada knjižare St. Kugli 1934).

51 Žilić, Šantek, *ibid.*, 63, koji se dakle 1934. g. u Kraljevini Jugoslaviji pozivaju na odluke bečkih sudova s kraja 19. i početka 20. st., donesene za vrijeme tada nepostojeće države. To vjerojatno ukazuje da su najviši sudovi koji su primjenjivali OGZ za vrijeme Habsburške Monarhije imali postojani autoritet koji je nadilazio nestanak te države.

52 Presuda Okružnog suda u Zagrebu Po. 1330/34-36 od 22. travnja 1939. g., presuda Apelacijskog suda u Zagrebu Pl 1692/2-39 od 13. listopada 1939. g., presuda Stola sedmorice Rev 55/1-40 od 25. siječnja 1940. g. (preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice o građanskim pravnim stvarima, svezak III. (rješidbe broj 1032-1545)* (Hrvatska književna naklada 1941) rješidba br. 1442, str. 662.–663).

53 Inače je identična odredba o formi ugovora među bračnim drugovima postojala i u ranijem propisu iz 1871. g. koji je uređivao javnobilježničku djelatnost u hrvatskim krajevima (*Zakon o nekih pravnih poslovih, koji imaju biti opravljani pred bilježnikom*, dostupno na: <https://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rsk&datum=18710304&seite=00000205>, pristupljeno 13. svibnja 2025.). Više o javnom bilježništvu u Kraljevini Jugoslaviji, pa i o ranijem zakonodavstvu iz Habsburške Monarhije, u: Mirela Krešić, 'Zakon o javnim bilježnicima Kraljevine Jugoslavije iz 1930.: sudjelovanje javnog bilježnika u ostavinskom postupku - iskustva iz prošlosti' (2013) 63, 2 Zbornik PFZ 353.

Pisana forma cesije svakako je bila zastupljena u praksi i u situacijama kad nije bila riječ o zakonski nužnom obliku. Tako se, primjerice, pisana „ustupnica“ spominje u jednom slučaju cesije tražbine određena novčanog iznosa iz 1892. g. Tu je doduše čak potvrđeno da pisana isprava nije konstitutivan element cesije, nego prije služi kao dokaz sklopljene cesije koji se može pobijati.⁵⁴ No „ustupnica“ se spominje u sudskoj praksi i na drugim mjestima.⁵⁵ U svakom slučaju, sudovi su zauzeli stav da ako već postoji pisana isprava o cesiji ona mora sadržavati i pravni razlog sastavljanja tj. kauzu⁵⁶ (što inače nije propisano u OGZ-u kao bitan sastojak cesije).⁵⁷ Sve u svemu, pisana forma (i nadovezani sadržaj) očito su odgovarali strankama te su bili uobičajeni u praksi, vjerojatno jer su pružali određenu sigurnost i eventualno olakšavali potencijalne probleme na sudu.

4.5. NAČINI STJECANJA NEKIH TRAZBINA CESIJOM

U nekim slučajevima za stjecanje cedirane tražbine nije bio dovoljan samo ugovor o cesiji, već je trebalo poduzeti određene dodatne radnje. Primjerice, obaviti odgovarajući upis u javne knjige. To je vrijedilo za cesiju hipotekarne tražbine koja se morala upisati u zemljišne knjige.⁵⁸ No ako je na temelju cesije cesionar već stekao pravo zalogu i to upisao u zemljišne knjige, nije bilo potrebe da se ondje posebno upisuje i sama cesija.⁵⁹ Također, ako se tražbina na nekretninu cedirala nakon što je ovrha već bila započela, nije se tražilo da se cesionar upiše kao novi vjerovnik u zemljišne knjige nego je on mogao nastaviti već započetu ovrhu.⁶⁰ Ako bi se cedirala tražbina na iznos koji je bio položen u sudu, to je također moralo biti zabilježeno u odgovarajućem sudskom registru. Štoviše, sudovi su zauzeli stav da je upis u tom slučaju potreban da bi cesija uopće bila perfektna, tj. da bi nastali njezini učinci.⁶¹

-
- 54 Odluka Kotarskog suda u S. br. 2351. gr. od 8. rujna 1893. g. i br. 3122. od 6. studenog 1893. g., rješidba Banskog stola br. 7824. od 13. travnja 1894. g., rješidba Stola sedmorice br. 2085. od 14. lipnja 1894. g. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1896) 22/5, 287.–288.).
- 55 Npr. u već spomenutim predmetima iz 1907. (n 29) ili 1938. g. (n 41) ili pak u odluci Stola sedmorice Rek 1950/905, 28.303/904 (HR-HDA-394 *Stol sedmorice*, kutija 40).
- 56 Rješidba Stola sedmorice br. 2189 od 31. kolovoza 1880. g., uz neoznačene odluke nižih sudova (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1882) 8/3, 155.–159.).
- 57 Zbog toga vjerojatno sudac Apelacijskog suda u Zagrebu Miroslav Šantek, komentirajući jednu odluku, navodi da je ugovor o cesiji u načelu „apstraktna pogodba“, ali svejedno ostavlja mogućnost da „pravni osnov ustupa“ ipak bude naveden u ispravi o cesiji (*Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1938) 64/9, 430.).
- 58 Presuda Okružnog suda u Zagrebu Po 28/9-39 od 3. travnja 1939. g., zaključak Apelacijskog suda u Zagrebu Pl 1512/4-39 od 7. prosinca 1939. g., zaključak Stola sedmorice Rek 214/1-40 od 28. ožujka 1949. g. (preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice o građanskim pravnim stvarima, svezak III. (rješidbe broj 1032-1545)* (Hrvatska književna naklada 1941) rješidba br. 1075, str. 181.–183.).
- 59 Rješenje Banskog stola br. 21936 iz 1903. g., plenarno rješenje Stola sedmorice br. 4316. V. S. 4443. od 10. prosinca 1903. g. (HR-HDA-394 *Stol sedmorice*, knjiga 2, str. 7.).
- 60 Odluka Kotarskog suda II. u Zagrebu br. O. 256.-1902. od 20. veljače 1903. g., rješidba Banskog stola br. 21.936. od 3. rujna 1903. g., plenarna rješidba Stola sedmorice br. 4316. od 10. prosinca 1903. g. (preuzeto iz: Ernesto Čimić (ur.), *Rješidbe kraljevskog Stola sedmorice kao vrhovnog sudišta u građansko-pravnim predmetima, rješidbe broj 1-725* (Tisak i naklada knjižare L. Hartmana (St. Kugli) 1913), rješidbe br. 487, str. 450.).
- 61 Osuda Kotarskog suda u O. br. 14.744. gr. od 20. rujna 1897. g., osuda Banskog stola br. 29.005. od 27. prosinca 1897. g., osuda Stola sedmorice br. 990. od 27. svibnja 1898. g. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1899) 25/1, 36.–38.).

U praksi su se javili i primjeri nekih drugih dodatnih radnji koje je u određenim slučajevima trebalo poduzeti da bi nastupila cesija. Tako su sudovi zauzeli stav kako kod cesije tražbine vezane uz vrijednosne papire nije dovoljan samo ugovor o cesiji već treba doći i do predaje samog vrijednosnog papira. Inače je i OGZ u § 1393. propisivao predaju vrijednosnog papira koji glasi na donositelja ako se cedira, no sudovi su zauzeli stav da je predaja potrebna i kod ostalih vrijednosnih papira.⁶² S druge strane, sama predaja vrijednosnog papira nije konstituirala cesiju (osim ako je bila riječ o vrijednosnom papiru na donositelja prema § 1393. OGZ-a).⁶³ No predaja vrijednosnog papira barem je stvarala predmjetnu da je postojala namjera cediranja tražbine.⁶⁴

U prikazu povijesnog razvoja cesije spomenut je prijenos tražbine u kasnom srednjem vijeku koji se poduzimao sastavljanjem pisane isprave te prijenosom isprave kojom je predmetna tražbina bila zasnovana. Opći je kontekst navedenog uređenja dakako drukčiji: riječ je o notarskoj pisanoj pravnoj kulturi razvijenoga i kasnoga srednjega vijeka, koja nije neposredno vremenski ili konceptualno poveziva s pravnim okvirom u kojem se primjenjivao OGZ. No moglo bi se reći da su u oba pravna sustava bile prepoznate funkcionalne prednosti prijenosa isprave koja se odnosila na tražbinu koja se prenosi, čak i u okolnostima kad se to nije izrijekom zahtijevalo na normativnoj razini.

5. ZAKLJUČAK

Suvremeni koncept cesije razvijen je u novom vijeku i u modernom razdoblju, kada je bio i normativno definiran u europskim građanskim kodifikacijama od kojih su mnoge na snazi i danas. Moderni sustavi u osnovi počivaju na drukčijim konceptualnim temeljima, no određeni elementi uređenja i terminologija u jednom su širem smislu povezivi s rimskim pravom i *ius commune*. Sudska praksa, kao i inače, može ukazati na neke dodatne aspekte koji nisu nužno prepoznatljivi na normativnoj razini.

U analizi odluka hrvatskih sudova za vrijeme primjene pravila iz OGZ-a odabrani su elementi uređenja cesije koji se odnose na različite mogućnosti načina prijenosa tražbina, temeljno uređenje ugovora o cesiji i na različite druge probleme u tadašnjoj praksi. Analizirale su se odluke koje posvjedočuju o mogućnosti dobrovoljne cesije tražbine tijekom postupka (parnice ili ovrhe). U nekim slučajevima sudovi su tražili sudjelovanje dužnika u ugovoru o cesiji iako

62 Osuda Kotarskog suda u Velikoj Gorici br. 7014 od 5. listopada 1886. g., osuda Banskog stola br. 29.188 ex 1886 od 19. siječnja 1887. g., osuda Stola sedmorice br. 20.307 od 5. kolovoza 1887. g. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1888) 14/4, 190.–192.); osuda Sudbenog stola u G. br. 1963 gr. od 29. ožujka 1913. g., osuda Banskog stola br. 14518 od 14. svibnja 1913. g., rješenje Stola sedmorice br. 3318 od 21. studenog 1913. g. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1915) 41/1, 108.–110.); presuda Okružnog suda u Zagrebu P 162/23-1938 od 17. veljače 1939. g., presuda Apelacijskog suda u Zagrebu Pl 1082/1-1939 od 14. lipnja 1939. g., presuda Stola sedmorice Rev 1102/1-1939 od 5. listopada 1939. g. (preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješenja Stola sedmorice o građanskim pravnim stvarima, svezak III. (rješenja broj 1032-1545)* (Hrvatska književna naklada 1941) rješenje br. 1175, str. 333.–334.).

63 Osuda Kotarskog suda u Krapini br. 802 gr. T 48/1925 od 21. siječnja 1931. g., osuda Banskog stola br. 32083/1931 od 24. studenog 1931. g., plenarna rješenja Stola sedmorice br. 7650/1931 od 11. lipnja 1932. g. (preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješenja Stola sedmorice o građanskim pravnim stvarima, svezak III. (rješenja broj 1032-1545)* (Hrvatska književna naklada 1941) rješenje br. 1208, str. 382.–383.).

64 Osuda Sudbenog stola u Z. br. 14.233 gr. od 6. srpnja 1906. g., osuda Banskog stola br. 21894 od 28. studenoga 1906. g. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1907) 33/3, 210.–212.).

to prema uređenju u OGZ-u nije bilo propisano. Slično tomu, u praksi je bila raširena pisana forma ugovora o cesiji te su se uz cesiju često prenosile isprave koje su se odnosile na nastanak cedirane tražbine iako OGZ nije tražio ni jedno ni drugo.

Prisutnost ugovorne cesije tijekom postupka u sustavu OGZ-a podsjeća na najstariji rimski način prijenosa tražbine te ukazuje na funkcionalnu povezivost ostvarenja nekog prava u postupku s mogućnošću njegovog prijenosa. Raširenost pisane forme i prijenosa isprava koje se odnose na tražbinu (bez obzira na to što to nije bilo propisano u OGZ-u) pak podsjeća na mogućnosti prijenosa tražbina u razvijenom srednjem vijeku u okvirima notarske pisane pravne kulture. Analiza cesije u odlukama hrvatskih sudova za vrijeme OGZ-a tako je ukazala na to da praksa vezana uz cesiju u nekim aspektima ima tendenciju prema sličnim rješenjima bez obzira na razdoblje, opći konceptualni okvir ili neposredno normativno uređenje.

BIBLIOGRAFIJA

1. Čepulo D, 'Izgradnja modernog hrvatskog sudstva 1848.–1918.' (2006) 56, 2–3 Zbornik PFZ 325
2. Čupović D, *Građanski parbeni postupnik* (ABC društvo hrvatskih sveučilištaraca za pouku nepismenih 1915)
3. Gavella N, 'Građansko pravo u Hrvatskoj i kontinentalno-europski pravni krug – u povodu 140. obljetnice stupanja na snagu OGZ u Hrvatskoj' (1993) 43, 4 Zbornik PFZ 335
4. Gehrich W-D, *Kognitur und Prokurator in rem suam als Zessionsformen des klassischen römischen Rechts* (Otto Schwarz & Co 1963)
5. Guarino A, *Diritto privato romano* (Jovene 2001)
6. Hattenhauer C, '§§ 398.–413. Übertragung einer Forderung', u Mathias Schmoeckel *et al.* (ur.), *Historisch-kritischer Kommentar zum BGB*, sv. 2 (Mohr Siebeck 2007) 2290
7. Held H-R, 'Cessio in the documents of Thomasinus de Savere, *notarius iuratus* and *scriba communis* in Dubrovnik 1277-1286' (2021) 9, 1 Rivista dell'Istituto di Storia dell'Europa Mediterranea 109
8. Horvat M, Petrak M, *Rimsko pravo* (Pravni fakultet u Zagrebu 2022)
9. Huwiler B, *Der Begriff der Zession in der Gesetzgebung seit dem Vernunftrecht* (Schulthess (1975)
10. Kaser M, *Das römische Privatrecht 1: das altrömische, das vorklassische und klassische Recht* (C. H. Beck 1971)
11. Kaser M, *Das römische Privatrecht 2: die nachklassischen Entwicklungen* (C. H. Beck 1975)
12. Kaser M, Hackl K, *Das römische Zivilprozessrecht* (C. H. Beck 1996)
13. Klarić P, Vedriš M, *Građansko pravo* (Narodne novine 2006)
14. Koziol H *et al.* (ur.), *ABGB Kommentar* (Springer 2010)
15. Krešić M, 'Zakon o javnim bilježnicima Kraljevine Jugoslavije iz 1930.: sudjelovanje javnog bilježnika u ostavinskom postupku - iskustva iz prošlosti' (2013) 63, 2 Zbornik PFZ 353
16. Luig K, *Zur Geschichte der Zessionslehre* (Böhlau 1966)
17. Markovinović H, *Ugovor o cesiji*, doktorski rad (Sveučilište u Zagrebu – Pravni fakultet 2005)
18. Matanovac Vučković R, Trkanjec M, 'Notifikacija kao element cesije tražbine' (2016) 5, 2 Zagrebačka pravna revija 165
19. Posilović S (ur.), *Opći austrijski građanski zakonik* (St. Kugli, bez godine izdanja)

20. Ranieri F, *Europäisches Obligationenrecht: Ein Handbuch mit Texten und Materialien* (Springer 2009)
21. Rušnov A, *Tumač obćemu austrijskomu građanskomu zakoniku, knjiga druga (§§. 531–1502)* (Tisak i naklada knjižare Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) 1891)
22. Sirotković H, 'Pravosudne strukture u hrvatskim zemljama od 1918. do 1945. godine' (1991) 1, 32 Via 17
23. Tot I, 'Poredbenopravni utjecaji na Zakon o obveznim odnosima', u Ivan Tot i Zvonimir Slakoper (ur.), *Hrvatsko obvezno pravo u poredbenopravnom kontekstu. Petnaest godina Zakona o obveznim odnosima* (Sveučilište u Zagrebu – Ekonomski fakultet 2022) 3
24. Vuković M, *Pravila građanskih zakonika* (Školska knjiga 1961)
25. Welsler R, Zöchling-Jud B (ur.), *Grundriss des bürgerlichen Rechts*, sv. 2 (Manz 2015)
26. Willems C, 'Schuldenreue (novatio) und Anweisung (delegatio)', u Ulrike Babusiaux et al. (ur.), *Handbuch des Römischen Privatrechts*, sv. 2 (Mohr Siebeck 2023) 1988
27. Zimmerman R, *The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Tradition* (OUP 1996)
28. Žilić F, Šantek M (ur.), *Zakon o javnim bilježnicima s tumačem i sudskim rješidbama* (Tisak i naklada knjižare St. Kugli 1934)

PROPISI I DOKUMENTI

1. Opći građanski zakonik (preuzeto iz: *Opći austrijski građanski zakonik* (Iz c. kr. dvorske i dèržavne štamparije 1853); Adolfo Rušnov, *Tumač obćemu austrijskomu građanskomu zakoniku, knjiga druga (§§. 531–1502)* (Tisak i naklada knjižare Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) 1891); Stjepan Posilović (ur.), *Opći austrijski građanski zakonik* (St. Kugli, bez godine izdanja); Mihajlo Vuković, *Pravila građanskih zakonika* (Školska knjiga 1961))
2. Zakon o javnim bilježnicima iz 1930. g. (preuzeto iz: Franjo Žilić, Miroslav Šantek (ur.), *Zakon o javnim bilježnicima, s tumačem i sudskim rješidbama* (Tisak i naklada knjižare St. Kugli 1934))
3. Zakon o niekojih pravnih poslovih, koji imaju biti opravljani pred bilježnikom iz 1871. g. (dostupno na: [https://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rsk&datum=18710304&seite=000 00205](https://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rsk&datum=18710304&seite=000%200205), pristupljeno 13. svibnja 2025.)
4. Zakon o obveznim odnosima iz 1978. g., Službeni list SFRJ, broj 29/1978, 39/1985, 46/1985, 57/1989, Narodne novine, broj 53/1991, 73/1991, 3/1994, 111/1993, 107/1995, 7/1996, 91/1996, 112/1999, 88/2001, 35/2005
5. Zakon o obveznim odnosima (ZOO), Narodne novine, broj 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018, 126/2021, 114/2022, 156/2022, 145/2023, 155/2023

PRESUDE I DRUGE ODLUKE

1. Odluka Kotarskog suda u S. br. 2351. gr. od 8. rujna 1893. i br. 3122. od 6. studenoga 1893., rješidba Banskog stola br. 7824. od 13. travnja 1894., rješidba Stola sedmorice br. 2085. od 14. lipnja 1894. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1896) 22/5, 287–288)
2. Odluka Kotarskog suda II. u Zagrebu br. O. 256.-1902. od 20. veljače 1903., rješidba Banskog stola br. 21.936. od 3. rujna 1903., plenarna rješidba Stola sedmorice br. 4316. od 10. prosinca 1903. (preuzeto iz: Ernesto Čimić (ur.), *Rješidbe kraljevskog Stola sedmorice kao vrhovnog sudišta u građansko-*

- pravnim predmetima, rješidbe broj 1-725* (Tisak i naklada knjižare L. Hartmana (St. Kugli) 1913), rješidbe br. 487, str. 450)
3. Odluka Stola sedmorice Rek 1950/905, 28.303/904 (*HR-HDA-394 Stol sedmorice*, kutija 40)
 4. Odluka Sudbenog stola u Zagrebu br. 42.577. gr. od 18. prosinca 1911., rješidba Banskog stola u Zagrebu br. 1492. od 24. siječnja 1912., rješidba Stola sedmorice br. 2033. od 12. travnja 1912. (preuzeto iz: Ernesto Čimić (ur.), *Rješidbe kraljevskog Stola sedmorice kao vrhovnog sudišta u građansko-pravnim predmetima, rješidbe broj 1-725* (Tisak i naklada knjižare L. Hartmana (St. Kugli) 1913), rješidbe br. 390, str. 388. Dostupno i u: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1912) 38/2, 68–69)
 5. Osuda Kotarskog suda u Velikoj Gorici br. 7014 od 5. listopada 1886., osuda Banskog stola br. 29.188 ex 1886 od 19. siječnja 1887., osuda Stola sedmorice br. 20.307 od 5. kolovoza 1887. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1888) 14/4, 190–192)
 6. Osuda Kotarskog suda u Županji br. 2600 gr. od 30. lipnja 1917., osuda Banskog stola br. 14160 od 25. listopada 1917., rješidba Stola sedmorice br. 407. od 28. veljače 1918. (preuzeto iz: Aleksa Vragović (ur.), *Zbirka rješidaba kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Stola sedmorice kao vrhovnoga suda u građansko-pravnim predmetima, svezak I. (rješidba br. 1-532)* (Tisak i naklada „Tipografije“ 1927) rješidbe br. 129, str. 180)
 7. Osuda Okružnog suda u Petrinji Po. 4/36 od 20. travnja 1937., osuda Apelacijskog suda u Zagrebu Pl. 4362/37-2 od 3. studenoga 1937., rješidba Stola sedmorice Rev. 137/1-38 od 10. veljače 1938. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1938) 64/9, 427–430)
 8. Osuda Sreskog suda u Zemunu br. 3496 gr. od 18. veljače 1933., osuda Apelacijskog suda u Zagrebu Pl 8358/1-1933 od 4. listopada 1933., osuda Stola sedmorice Rev 332/1-1935. od 4. travnja 1935. (preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice u građansko-pravnim stvarima, svezak I. (rješidbe broj 1-503)* (Tisak i naklada „Tipografija“ 1939), rješidbe br. 150, str. 287–288)
 9. Osuda Sudbenog stola u G. br. 1963 gr. od 29. ožujka 1913., osuda Banskog stola br. 14518 od 14. svibnja 1913., rješidba Stola sedmorice br. 3318 od 21. studenoga 1913. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1915) 41/1, 108–110)
 10. Osuda Sudbenog stola u Z. br. 14.233 gr. od 6. srpnja 1906., osuda Banskog stola br. 21894 od 28. studenoga 1906. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1907) 33/3, 210–212)
 11. Presuda Okružnog suda u Zagrebu P 162/23-1938 od 17. veljače 1939., presuda Apelacijskog suda u Zagrebu Pl 1082/1-1939 od 14. lipnja 1939., presuda Stola sedmorice Rev 1102/1-1939 od 5. listopada 1939. (preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice o građanskim pravnim stvarima, svezak III. (rješidbe broj 1032-1545)* (Hrvatska književna naklada 1941) rješidba br. 1175, str. 333–334)
 12. Presuda Okružnog suda u Zagrebu Po. 1330/34-36 od 22. travnja 1939., presuda Apelacijskog suda u Zagrebu Pl 1692/2-39 od 13. listopada 1939., presuda Stola sedmorice Rev 55/1-40 od 25. siječnja 1940. (preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice o građanskim pravnim stvarima, svezak III. (rješidbe broj 1032-1545)* (Hrvatska književna naklada 1941) rješidba br. 1442, str. 662–663)
 13. Presuda Okružnog suda u Zagrebu Po 28/9-39 od 3. travnja 1939., zaključak Apelacijskog suda u Zagrebu Pl 1512/4-39 od 7. prosinca 1939., zaključak Stola sedmorice Rek 214/1-40 od 28. ožujka 1949. (preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice o građanskim pravnim stvarima, svezak III. (rješidbe broj 1032-1545)* (Hrvatska književna naklada 1941) rješidba br. 1075, str. 181–183)
 14. Presuda Sreskog suda I. u Zagrebu P 3113/9-37 od 19. veljače 1937., zaključak Okružnog suda u Zagrebu Pl 636/38 od 2. ožujka 1938., zaključak Stola sedmorice Rek 570/1-38 od 12. svibnja 1938. (preuzeto iz: Josip Rucner, Petar Strohal (ur.), *Zbirka rješidaba Stola sedmorice o građanskim pravnim*

- stvarima, svezak II. (rješidbe broj 504-1031)* (Hrvatska književna naklada 1940) rješidba br. 755, str. 445–446)
15. Rješenje Banskog stola br. 21936 iz 1903. g., plenarno rješenje Stola sedmorice br. 4316. V. S. 4443. od 10. prosinca 1903. g. (*HR-HDA-394 Stol sedmorice*, knjiga 2, str. 7)
 16. Rješidba Kotarskog suda u Crikvenici br. 1105. z. od 30. srpnja 1909., rješidba Banskog stola br. 25.501. od 21. listopada 1909. i rješidba Stola sedmorice br. 5376. od 30. prosinca 1909. (preuzeto iz: Ernesto Čimić (ur.), *Rješidbe kraljevskog Stola sedmorice kao vrhovnog sudišta u građansko-pravnim predmetima, rješidbe broj 1-725* (Tisak i naklada knjižare L. Hartmana (St. Kugli) 1913), rješidbe br. 135, str. 129–130)
 17. Rješidba Kotarskog suda u N. G. br. 9154 gr. od 24. kolovoza 1907., rješidba Banskog stola br. 24.167 od 17. listopada 1907., rješidba Stola sedmorice br. 4713 od 10. siječnja 1908. (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1908) 34/5, 432–433)
 18. Rješidba Stola sedmorice br. 2189 od 31. kolovoza 1880., uz neoznačene odluke nižih sudova (preuzeto iz: *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu* (1882) 8/3, 155–159)

Henrik-Riko Held*

CESSIO IN CROATIAN CASE LAW DURING THE APPLICATION OF THE ABGB

Summary

This article aims to analyse case law associated with *cessio* (assignment or transfer of claim) during the application of the Austrian Civil Code (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* or ABGB) in Croatian lands. The object of the analysis is decisions of the highest court in the Croatian lands from 1862 to 1945, the so-called Bench of the Seven (*Tabula septemviralis*). They may be found in the Croatian State Archives (archival fond HR-HDA-394 Stol sedmorice), and selections of decisions have been published in relevant collections and journals of the time. The purpose of the analysis is to contribute to a more comprehensive understanding of some aspects of the application of the ABGB in Croatian lands, especially taking into account the dynamics between legal norms as defined at the statutory level compared with their realisation in practice. The general context of the analysis is, in addition, the application of the ABGB on the peripheries of the state in which it was created, and its continued application in Croatian lands even after the dissolution of that state.

Keywords: *cessio, ABGB, Croatian Obligations Act, Bench of the Seven (Tabula septemviralis)*

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

* Henrik-Riko Held, PhD, Associate Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb. E-mail address: henrik.riko.held@pravo.unizg.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6217-2655>.